Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

14. listopadu 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Sbližování právních předpisů – Harmonizace určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti – Směrnice 2001/29/ES – Článek 2 – Právo na rozmnožování – Článek 5 odst. 2 písm. a) a b) – Výjimky a omezení – Spravedlivá odměna – Přímý účinek – Subjekt pověřený státem výběrem a rozdělováním spravedlivé odměny – Výjimečné pravomoci“

Ve věci C-230/23,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (Obchodní soud v Gentu, oddělení Gent, Belgie) ze dne 16. února 2023, došlým Soudnímu dvoru dne 13. dubna 2023, v řízení

Reprobel CV,

proti

Copaco Belgium NV,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení: T. von Danwitz, místopředseda Soudního dvora vykonávající funkci předsedy prvního senátu, A. Arabadžev a I. Ziemele (zpravodajka), soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

za soudní kancelář: A. Lamote, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 6. března 2024,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za Reprobel CV: A. Lambert a J.-F. Puyraimond, advocaten,

– za Copaco Belgium NV: T. van Innis, advocaat,

– za belgickou vládu: P. Cottin a C. Pochet, jako zmocněnci, ve spolupráci s: S. Depré, G. Ryelandt a J. Van Vyve, avocats,

* Jednací jazyk: nizozemština.

– za francouzskou vládu: E. Timmermans, jako zmocněnec,

– za Evropskou komisi: F. Ronkes Agerbeek, J. Samnadda a P. J. O. Van Nuffel, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 6. června 2024,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. 2001, L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Reprobel CV, organizací pro kolektivní správu autorských práv a práv vydavatelů, pověřenou Belgickým státem výběrem a rozdělováním spravedlivých náhradních odměn pro autory a vydavatele za reprografickou činnost, a akciovou společností Copaco Belgium NV (dále jen „Copaco“), jehož předmětem je odmítnutí posledně uvedené společnosti zaplatit organizaci Reprobel částky, které tato společnost údajně dluží na těchto odměnách.

Právní rámec

Unijní právo

3 Body 31, 35 a 38 odůvodnění směrnice 2001/29 uvádějí:

„(31) Mezi různými skupinami nositelů práv stejně jako mezi různými kategoriemi nositelů práv a uživatelů chráněných předmětů ochrany [uživatelů předmětů ochrany] musí být zajištěna přiměřená rovnováha práv a zájmů. […]

[…]

(35) V určitých případech výjimek nebo omezení by nositelé práv měli získat spravedlivou odměnu jako přiměřenou náhradu za užití jejich chráněných děl nebo jiných předmětů ochrany. Při určování způsobu, podrobností a možné výše [takové spravedlivé] odměny je třeba vzít v úvahu konkrétní okolnosti každého případu. Při hodnocení těchto okolností by cenným kritériem byla možná újma nositelům práva [nositelů práv] vyplývající z dotyčného úkonu. V případech, kdy nositelé práv již získali platbu v jiné formě, například jako součást licenčního poplatku, nemusí přicházet žádná zvláštní nebo samostatná platba v úvahu. Výše spravedlivé odměny by měla brát ohled na míru využití prostředků technologické ochrany uvedených v této směrnici. V určitých situacích, kdy je újma způsobená nositeli práva minimální, nesmí [nemusí] vzniknout žádná povinnost platby.

[…]

(38) Členským státům by mělo být povoleno stanovit výjimku nebo omezení týkající se práva na rozmnožování v případě určitých druhů rozmnožování zvukových, obrazových nebo audiovizuálních materiálů pro osobní užití, pokud jsou tato výjimka nebo omezení doprovázeny spravedlivou odměnou. Tato výjimka nebo omezení mohou zahrnovat zavedení nebo pokračování systémů odměn jako náhrady za újmu způsobenou nositelům práva. […]“

4 Článek 2 této směrnice, nadepsaný „Právo na rozmnožování“, stanoví:

„Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmikoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

a) pro autory v případě jejich děl;

b) pro výkonné umělce v případě záznamů jejich výkonů;

c) pro výrobce zvukových záznamů v případě jejich zvukových záznamů;

d) pro výrobce prvotních záznamů filmů ve vztahu k originálům a rozmnoženinám [v případě originálu a rozmnoženin] jejich filmů;

e) pro vysílací organizace v případě záznamu jejich vysílání, ať už po drátě nebo bezdrátově, včetně vysílání pomocí kabelu nebo družice.“

5 Článek 5 uvedené směrnice, nadepsaný „Výjimky a omezení“, v odstavci 2 stanoví:

„Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práva na rozmnožování podle článku 2 v těchto případech:

a) u rozmnoženin na papíře nebo jakémkoliv podobném nosiči, přičemž tyto rozmnoženiny vznikly použitím jakékoliv fotografické techniky nebo některým jiným procesem s podobnými účinky, s výjimkou hudebnin, za předpokladu, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu;

b) u jakýchkoliv rozmnoženin na jakémkoliv nosiči vytvořených fyzickou osobou pro soukromé užití a pro účely, které nejsou přímo ani nepřímo komerční, a to za podmínky, že nositelé práv získají spravedlivou odměnu, která, pokud jde o dotyčné dílo nebo předmět ochrany, bere ohled na použití nebo nepoužití technologických prostředků uvedených v článku 6;

[…]“

Belgické právo

6 Článek 59 wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (zákon o autorském právu a právech s ním souvisejících) ze dne 30. června 1994 (*Belgisch Staatsblad* ze dne 27. července 1994, s. 19297), ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „LDA“), stanovil:

„Autoři a vydavatelé děl na grafickém nebo obdobném nosiči mají nárok na odměnu za rozmnožování těchto děl; totéž platí pro rozmnožování uskutečňované za podmínek stanovených v čl. 22 § 1 bodu 4 a 4a […]

Odměnu hradí výrobce, dovozce nebo nabyvatel zařízení umožňujících rozmnožování chráněných děl uvnitř Společenství při uvádění těchto zařízení do oběhu v tuzemsku.“

7 Článek 60 LDA stanovil:

„Fyzické nebo právnické osoby, které pořizují rozmnoženiny děl, kromě toho hradí úměrnou odměnu stanovenou podle počtu pořízených rozmnoženin, případně tuto odměnu hradí namísto fyzických osob ti, kdo za úplatu či bezplatně poskytují rozmnožovací přístroje třetím osobám.“

8 Článek 60a LDA zněl následovně:

„Organizace pro kolektivní správu práv určená králem podle této kapitoly může získat informace nezbytné k plnění svých úkolů v souladu s článkem 78 od:

– správy cel a spotřebních daní podle článku 320 loi générale sur les douanes et accises du 18 juillet 1977 [všeobecný zákon o clech a spotřebních daních ze dne 18. července 1977], jenž byl nahrazen loi du 27 décembre 1993 [zákon ze dne 27. prosince 1993];

– správy [daně z přidané hodnoty (DPH)] podle článku 93a Code de la TVA du 3 juillet 1969 [zákon o DPH ze dne 3. července 1969];

– a Národního úřadu sociálního zabezpečení podle loi du 15 janvier 1990 relative à l’institution et à l’organisation d’une Banque-carrefour de la sécurité sociale [zákon ze dne 15. ledna 1990 o zřízení a organizaci Banque-carrefour de la sécurité sociale (belgický orgán správy sociálního zabezpečení)].

Aniž je dotčen článek 78 tohoto zákona, určená organizace pro kolektivní správu práv může na jejich žádost sdělit informace celním orgánům a orgánům pro DPH. Aniž je dotčen článek 78 tohoto zákona, určená organizace pro kolektivní správu práv může sdělovat a přijímat informace od:

– útvaru Kontroly a mediace [federálního správního orgánu (SPF)] hospodářství;

– organizací pro kolektivní správu práv, které vykonávají podobnou činnost v zahraničí, pod podmínkou vzájemnosti.“

9 Článek 61 LDA stanovil:

„Výši odměn uvedených v článcích 59 a 60 stanoví král výnosem projednaným v Radě ministrů. Odměna uvedená v článku 60 může být upravena podle jednotlivých odvětví.

Výnos stanoví podmínky výběru, rozdělení a kontroly těchto odměn, jakož i lhůtu jejich splatnosti.

Nestanoví-li mezinárodních úmluvy jinak, rozdělují se odměny ve smyslu článků 59 a 60 rovným dílem autorům a vydavatelům.

Král v souladu s podmínkami [a] prováděcími pravidly, které určí, pověří organizaci zastupující všechny organizace pro správu práv zajištěním výběru a rozdělování odměn.“

10 Výše paušální odměny a úměrné odměny, uvedené v článcích 59 a 60 LDA, byla stanovena Koniinklijk besluit betreffende de vergoeding verschuldigd aan auteurs en Uitgevers voor het kopiëren voor privé-gebruik of didatisch gebruik van werken op grafische of op soortgelijke wizje

zijn vastgelegd (královský výnos o odměňování autorů a vydavatelů za rozmnožování děl na grafickém nebo obdobném nosiči pro soukromé nebo vzdělávací účely), ze dne 30. října 1997 (*Belgisch Staatsblad* ze dne 7. listopadu 1997, s. 29874).

11 Článek 7 tohoto královského výnosu stanoví:

„§ 1. Poplatníci předloží organizaci pro kolektivní správu práv každý měsíc hlášení do dvacátého dne následujícího po měsíci, k němuž se vztahuje.

§ 2. Hlášení uvedené v § 1 uvádí jednak informace umožňující identifikovat poplatníka a jednak počet a charakteristiky nezbytné pro stanovení výše paušální odměny za přístroje uvedené do oběhu v tuzemsku během období, k němuž se hlášení vztahuje.

[…]“

12 Článek 1 Koninklijk besluit tot het belasten van een vennootschap met de inning en de verdeling van de vergoeding voor het kopiëren van werken die op grafische of soortgelijke wijze zijn vastgelegd (královský výnos, kterým se organizaci ukládá povinnost zajistit výběr a rozdělení odměn za rozmnožování děl na grafickém nebo obdobném nosiči) ze dne 15. října 1997 (*Belgisch Staatsblad* ze dne 7. listopadu 1997, s. 29873), stanoví:

„Společnost založená podle občanského práva ve formě družstevní společnosti s ručením omezeným s názvem ‚Reprobel‘ […] je pověřena zajišťováním výběru a rozdělování odměn stanovených v článcích 59 a 61 [LDA].“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

13 Společnost Copaco jakožto distributor IT produktů určených podnikům a spotřebitelům rovněž distribuuje zařízení na kopírování, jako jsou kopírovací přístroje a skenery. Až do konce roku 2016 z tohoto důvodu podléhala povinnosti hradit organizaci Reprobel paušální odměny za rozmnožování děl chráněných autorským právem nebo právy s ním souvisejícími (dále jen „spravedlivé náhradní odměny“).

14 Společnost Copaco, která měla za to, že Soudní dvůr rozsudkem ze dne 12. listopadu 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), rozhodl, že čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 brání „paušální“ části systému odměňování stanoveného belgickou právní úpravou v oblasti spravedlivých náhradních odměn, pozastavila úhradu faktur vystavených organizací Reprobel, jež se týkaly těchto odměn za období od listopadu 2015 do ledna 2017, přičemž se dovolávala přímého účinku tohoto ustanovení a uváděla, že pozastavení této úhrady bude trvat až do uvedení ustanovení této právní úpravy do souladu s ustanoveními směrnice 2001/29.

15 V březnu 2017 vstoupil v platnost nový režim spravedlivých náhradních odměn.

16 Dne 16. prosince 2020 podala organizace Reprobel proti společnosti Copaco žalobu k ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Dendermonde (Obchodní soud v Gentu, oddělení Termonde, Belgie), který mezitímním rozsudkem ze dne 4. března 2022 vrátil věc ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (Obchodní soud v Gentu, oddělení Gent, Belgie), který je předkládajícím soudem, a to z důvodů místní příslušnosti.

17 Předkládající soud uvádí, že z rozsudku ze dne 12. listopadu 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), vyplývá, že pravidla stanovená belgickým režimem spravedlivých náhradních odměn, o který se jednalo ve věci, v níž byl vydán uvedený rozsudek, byla přinejmenším zčásti v rozporu se směrnicí 2001/29, jelikož spravedlivá odměna stanovená v čl. 5 odst. 2 písm. b) této směrnice nebyla zohledněna tímto režimem, který až do 29. prosince 2016 stanovil uplatňování paušálních odměn bez objektivní kvantitativní korelace se skutečným používáním zařízení na rozmnožování, takže hrozilo, že tyto odměny překročí svou čistě kompenzační povahu.

18 Předkládající soud uvádí, že v rozsudku ze dne 12. listopadu 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), Soudní dvůr vyložil výjimky nebo omezení, které členský stát může stanovit ve vnitrostátních právních předpisech na základě čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29, jenž nebyly do belgického režimu spravedlivých náhradních odměn, platného do 29. prosince 2016, začleněny. Soudní dvůr měl podle předkládajícího soudu zejména za to, že tento režim není v souladu s tímto ustanovením. V tomto ohledu konstatoval, že uvedený režim činí výši paušální odměny závislou pouze na počtu kopií za minutu, které lze zhotovit na dotčených kopírovacích přístrojích, že stanoví přinejmenším zčásti vyměření této odměny v závislosti na újmě, kterou protiprávní rozmnoženiny mohou způsobit dotyčným autorům, že tuto odměnu zčásti nebo zcela přiznává jiným osobám než autorům, že úhradu odměny vyžaduje od osob zpřístupňujících kopírovací přístroje identifikovatelným uživatelům a že stanoví systém, který může vést k nadměrné kompenzaci příjemců odměny tím, že stanoví jak paušální odměnu, tak úměrnou odměnu bez jakýchkoli mechanismů pro navrácení.

19 Předkládající soud rovněž uvádí, že není-li možný výklad v souladu se směrnicí, musí vnitrostátní ustanovení ustoupit před ustanoveními dotčené směrnice. Poznamenává však, že strany sporu, který mu byl předložen, se neshodují na podmínkách, které musí být za tímto účelem splněny.

20 Podle společnosti Copaco má čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 přímý účinek a lze se jej dovolávat vůči organizaci Reprobel, která musí být považována za státní subjekt z důvodu úkolu, který jí byl státem svěřen, a sice vybírat a rozdělovat spravedlivé náhradní odměny.

21 Organizace Reprobel naproti tomu zpochybňuje bezpodmínečnou, jasnou a přesnou povahu čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29, neboť je na členských státech, aby podle svého uvážení stanovily výjimky a omezení uvedené v tomto ustanovení, a je na těchto státech, aby definovaly spravedlivou povahu odměny stanovené v čl. 5 odst. 2 této směrnice.

22 Organizace Reprobel se navíc domnívá, že směrnice 2001/29 nemůže být proti ní použita z důvodu, že je soukromoprávním sdružením.

23 Za těchto podmínek se ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (Obchodní soud v Gentu, oddělení Gent) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je instituce, jako je společnost Reprobel, v rozsahu, v němž byla královským výnosem pověřena výběrem a rozdělováním částek představujících státem stanovenou spravedlivou odměnu ve smyslu čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29, nad níž stát vykonává dohled, institucí, vůči ní se může jednotlivec na svoji obhajobu dovolávat neslučitelnosti vnitrostátního právního předpisu, který tato instituce vůči němu uplatňuje, s unijním právem?

2) Je pro odpověď na tuto otázku relevantní, že dohled, který nad touto institucí vykonává stát, zahrnuje mimo jiné:

– povinnost této instituce vždy poskytovat kopie žádostí o informace, které jsou zasílány plátcům odměny a jsou nezbytné pro výběr a rozdělení odměny za rozmnožování, příslušnému ministrovi, tak aby byl informován o tom, jakým způsobem instituce vykonává povinnost dohledu, a mohl rozhodnout, zda je vhodné ministerským výnosem stanovit obsah, počet a četnost žádostí o informace tak, aby co nejméně zasahovaly do činnosti dotazovaných osob,

– povinnost instituce vyzvat osobu pověřenou ministrem, aby zaslala žádost o informace nezbytnou pro výběr poměrné části odměny za rozmnožování jejím plátcům, distributorům (maloobchodníkům či velkoobchodníkům), leasingovým společnostem nebo podnikům provádějícím servis zařízení, pokud poplatník neposkytl součinnost při výběru, přičemž instituce má rovněž povinnost zaslat příslušnému ministrovi kopii této žádosti tak, aby tento mohl stanovit obsah, počet a četnost žádostí o informace tak, aby co nejméně zasahovaly do činnosti dotazovaných osob,

– povinnost instituce předložit příslušnému ministrovi ke schválení pravidla rozdělování odměny za rozmnožování a každou změnu, kterou v tomto ohledu provede,

– povinnost instituce předložit příslušnému ministrovi formulář hlášení, který vytvořila, ke schválení, bez něhož nelze tento formulář vydat?

3) Je pro odpověď na otázku relevantní také to, že instituce má tyto pravomoci:

– pravomoc vyžádat si veškeré informace nezbytné pro výběr odměny za rozmnožování od všech plátců, poplatníků, distributorů (maloobchodníků i velkoobchodníků), leasingových společností nebo podniků provádějícími servis zařízení. Každá žádost přitom musí vždy obsahovat upozornění na trestní sankce, které mohou být uloženy při nedodržení stanovené lhůty nebo poskytnutí neúplných či nesprávných informací,

– pravomoc požadovat od každého plátce, aby poskytl všechny informace týkající se rozmnožovaných děl, které jsou nezbytné pro rozdělení odměny za rozmnožování,

– pravomoc obdržet veškeré informace nezbytné k výkonu své činnosti od celní správy, daňové správy v oblasti spotřební daně, daňové správy v oblasti DPH a orgánů sociálního zabezpečení?

4) Má čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 přímý účinek?

5) Musí vnitrostátní soud upustit na návrh jednotlivce od použití vnitrostátního ustanovení, pokud je tato státem stanovená norma neslučitelná s čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29, zejména proto, že tato norma ukládá tomuto jednotlivci úhradu poplatků?“

K předběžným otázkám

K první, druhé a třetí otázce

24 Podstatou první, druhé a třetí otázky předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda musí být čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 vykládán v tom smyslu, že se jednotlivec může u vnitrostátního soudu vůči subjektu pověřenému členským státem výběrem

a rozdělováním spravedlivé odměny stanovené na základě tohoto ustanovení dovolávat toho, že vnitrostátní právní úprava, která stanoví tuto odměnu, je v rozporu s unijním právem, pokud takový subjekt plní úkol ve veřejném zájmu, podléhá dohledu tohoto státu a disponuje za účelem plnění tohoto úkolu výjimečnými pravomocemi ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci.

25 Úvodem je třeba poznamenat, že z vnitrostátního právního rámce použitelného na spor v původním řízení, který je uveden v předkládacím rozhodnutí, vyplývá, že organizace Reprobel má právní formu soukromoprávní družstevní společnosti, v jejichž orgánech není zastoupen Belgický stát.

26 Podle ustálené judikatury se však jednotlivci mohou přímo dovolávat bezpodmínečných a dostatečně přesných ustanovení směrnice nejen vůči členským státům a jejich orgánům *stricto sensu*, ale rovněž zejména vůči subjektům, které podléhají moci nebo dohledu orgánu veřejné správy, plní úkol ve veřejném zájmu a jsou nadány výjimečnými pravomocemi ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci. Takové subjekty či entity jsou odlišné od jednotlivců a musí být stavěny na roveň státu, ať již proto, že se jedná o právnické osoby veřejného práva, které jsou součástí státu v širokém slova smyslu, nebo proto, že podléhají moci nebo dohledu orgánu veřejné správy, nebo také proto, že byly takovým orgánem pověřeny plněním úkolu ve veřejném zájmu a byly pro tento účel nadány zmíněnými výjimečnými pravomocemi (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 12. července 1990, Foster a další, C-188/89, EU:C:1990:313, bod 20, jakož i ze dne 10. října 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, body 33 a 34).

27 Soudní dvůr v tomto ohledu upřesnil, že podmínka vyžadující, aby dotyčný subjekt podléhal autoritě nebo dohledu státu, a podmínka, aby byl nadán výjimečnými pravomocemi ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci, nemají kumulativní povahu (rozsudek ze dne 10. října 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, bod 28).

28 V projednávané věci ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že organizace Reprobel není veřejnoprávním subjektem ani nepodléhá dohledu Belgického státu. Je tedy třeba posoudit, zda organizace Reprobel plní úkol ve veřejném zájmu a je za tímto účelem nadána výjimečnými pravomocemi ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci.

29 V prvé řadě v souladu s judikaturou citovanou v bodě 26 tohoto rozsudku, pokud jde o podmínku týkající se plnění úkolu ve veřejném zájmu, královský výnos ze dne 15. října 1997, kterým se organizaci ukládá povinnost zajistit výběr a rozdělení odměn za rozmnožování děl na grafickém nebo obdobném nosiči, pověřil organizaci Reprobel výběrem a rozdělením spravedlivých náhradních odměn stanovených v článcích 59 až 61 LDA.

30 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 jsou členské státy oprávněny zavést do svých vnitrostátních právních řádů výjimky z práva na rozmnožování stanovené tímto ustanovením a musí rovněž stanovit spravedlivou odměnu, jakož i systém jejího financování (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 23. listopadu 2023, Seven.One Entertainment Group, C-260/22, EU:C:2023:900, bod 23).

31 Pokud jde o způsob, podrobnosti a výši spravedlivé odměny, Soudní dvůr již rozhodl, že tato odměna, a tudíž i systém, na němž je založena, a její výše musí souviset s újmou způsobenou nositelům práv soukromým rozmnožováním (rozsudky ze dne 22. září 2016, Microsoft Mobile Sales International a další, C-110/15, EU:C:2016:717, bod 28, jakož i ze dne 24. března 2022, Austro-Mechana, C-433/20, EU:C:2022:217, bod 49).

32 Soudní dvůr se dále vyjádřil k podmínkám výběru a rozdělení spravedlivých náhradních odměn stanoveným belgickou právní úpravou. Rozhodl, že spravedlivá odměna stanovená v čl. 5 odst. 2 písm. b) směrnice 2001/29 se týká rozmnoženin na jakémkoliv nosiči a s použitím jakékoliv techniky, tj. hradí ji všichni uživatelé přístrojů, nosičů nebo služeb, které takové rozmnožování umožňují nebo zahrnují, přičemž tito uživatelé mohou využít výjimek stanovených v tomto ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. listopadu 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, body 30 až 34).

33 Soudní dvůr dále rozhodl, že spravedlivá odměna je v zásadě určena k nahrazení újmy vzniklé v důsledku skutečně pořízených rozmnoženin a že osoby, které pořídily rozmnoženiny, jsou v zásadě povinny nahradit související újmu tím, že budou financovat náklady na odměnu, která bude zaplacena nositeli práv. Vzhledem k praktickým obtížím při identifikaci uživatelů mohou členské státy stanovit systém, v němž tuto odměnu hradí osoby, které disponují vybavením, přístroji a nosiči pro digitální rozmnožování a které dávají toto vybavení, přístroje nebo nosiče k dispozici uživatelům nebo jim poskytují rozmnožovací služby a které přenášejí finanční zátěž na konečné uživatele (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. listopadu 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, body 69 a 70).

34 V této souvislosti, jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 40 svého stanoviska v projednávané věci, pro nositele práv by totiž bylo velmi obtížné domáhat se tohoto práva ve vztahu k činnostem, které uživatelé vykonávají v soukromé sféře. Zavedení výjimek z tohoto práva stanovených v čl. 5 odst. 2 směrnice 2001/29 tedy zajišťuje oprávněným osobám příjem, který by bylo velmi obtížné získat přímo od uživatelů.

35 Belgická právní úprava stanoví, že nositelé autorských práv a práv s nimi souvisejících dostávají na základě těchto výjimek náhradu za vzniklou újmu, jež se skládá z části stanovené paušálně ve fázi před pořízením rozmnoženin a z úměrné odměny stanovené ve fázi po pořízení rozmnoženin a je financovaná z odměn hrazených všemi nabyvateli přístrojů a nosičů pro rozmnožování nebo příjemci rozmnožovacích služeb oprávněnými využívat těchto výjimek. Výběr těchto částek a výplata spravedlivé odměny nositelům uvedených práv tedy spadají mezi úkoly plněné ve veřejném zájmu.

36 V tomto ohledu je třeba odmítnout tezi francouzské vlády, podle které organizace Reprobel neplní úkol ve veřejném zájmu, ale jedná výlučně v soukromém zájmu nositelů autorských práv a práv s ním souvisejících. Úkolem svěřeným subjektu pověřenému výběrem a rozdělením spravedlivých náhradních odměn totiž členský stát plní povinnost dosáhnout určitého výsledku, kterou mu ukládá čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29, a sice zajistit ve prospěch nositelů těchto práv účinný výběr spravedlivé odměny za účelem zachování spravedlivé rovnováhy mezi dotčenými zájmy, což je plně ve veřejném zájmu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. září 2022, Ametic, C-263/21, EU:C:2022:644, bod 69).

37 Ve druhé řadě, pokud jde o posouzení pravomocí takového subjektu, jako je organizace Reprobel, je třeba nejprve připomenout, že tato organizace je jediným subjektem pověřeným výběrem a rozdělováním spravedlivých náhradních odměn, které jsou stanoveny v článcích 59 až 61 LDA.

38 V tomto kontextu, jak v podstatě zdůraznil generální advokát v bodě 45 svého stanoviska, ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že organizaci Reprobel byly svěřeny výjimečné pravomoci ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci, zejména pravomoc požadovat od výrobců a distributorů přístrojů a nosičů pro rozmnožování platby, z nichž se hradí spravedlivá odměna.

39 Takový subjekt, jako je organizace Reprobel, který je oprávněn k výběru spravedlivých náhradních odměn má totiž ze zákona nárok požadovat zaplacení těchto odměn od každého, kdo patří do okruhu poplatníků, definovaného abstraktně vnitrostátní právní úpravou.

40 V tomto ohledu není důležité, jak tvrdí organizace Reprobel a belgická vláda, že výši uvedených odměn určují orgány veřejné moci, a nikoli uvedený subjekt. Plnění úkolů ve veřejném zájmu totiž neznamená, že subjekt, který tyto úkoly plní, sám určuje všechny jejich aspekty nebo že pravomoci, které má za tímto účelem, musí být diskreční. Ostatně skutečnost, že veřejný orgán řídí činnost subjektu pověřeného úkolem veřejného zájmu, potvrzuje tím spíše, že tento subjekt jedná jménem státu a představuje jeho odnož.

41 Navíc, jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, disponuje organizace Reprobel řadou zvláštních pravomocí, zejména v oblasti žádostí o informace, aby mohla plnit úkol veřejného zájmu, který jí byl svěřen.

42 Zaprvé je oprávněna požadovat jak od plátců spravedlivých náhradních odměn, tak od ostatních subjektů působících na trhu zařízení pro kopírování (jako jsou podniky zabývající se údržbou těchto zařízení), aby jí poskytly pod hrozbou trestních sankcí všechny informace nezbytné k identifikaci poplatníků a výši splatných částek. Taková pravomoc musí být považována za výjimečnou ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci.

43 V této souvislosti není důležité, jak tvrdí organizace Reprobel a belgická vláda, že Reprobel nemá pravomoc ukládat sankce osobám, které nesplní informační povinnost. Nedodržení této povinnosti totiž podle informací uvedených v předkládacím rozhodnutí podléhá trestním sankcím, k jejichž uložení jsou ze své podstaty příslušné pouze soudy. O zvláštní povaze pravomocí svěřených organizaci Reprobel tudíž svědčí samotná existence těchto sankcí.

44 Zadruhé ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že organizace Reprobel je oprávněna požadovat jak od celních a daňových orgánů, tak od orgánů sociálního zabezpečení informace nezbytné k plnění svých úkolů. Takové oprávnění představuje, s výhradou ověření, která musí provést předkládající soud, výjimečnou pravomoc ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci. Takové informace, jako je objem dovozů zařízení nebo nosičů pro rozmnožování nebo obrat výrobců nebo distributorů takových přístrojů a nosičů, totiž v zásadě nemohou být sděleny osobám, které takovou pravomoc nemají.

45 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na první, druhou a třetí otázku odpovědět tak, že čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že jednotlivec se může u vnitrostátního soudu vůči subjektu pověřenému členským státem výběrem a rozdělováním spravedlivé odměny stanovené na základě tohoto ustanovení dovolávat toho, že vnitrostátní právní úprava, která stanoví tuto odměnu, je v rozporu s ustanoveními unijního práva, jež mají přímý účinek, pokud má takový subjekt za účelem plnění tohoto úkolu ve veřejném zájmu pravomoci, které jsou výjimečné ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci.

Ke čtvrté a páté otázce

46 Podstatou čtvrté a páté otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 vykládán v tom smyslu, že má přímý účinek, takže v případě, že toto ustanovení nebylo správně provedeno, se jej jednotlivec může dovolávat s cílem vyloučit použití vnitrostátních pravidel, která jej zavazují platit spravedlivé náhradní odměny uložené v rozporu s uvedeným ustanovením.

47 Úvodem je třeba připomenout, že z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že ve všech případech, kdy se ustanovení směrnice z hlediska svého obsahu jeví jako bezpodmínečná a dostatečně přesná, jsou jednotlivci oprávněni dovolávat se jich před vnitrostátními soudy vůči státu, a to jak již v případě, že stát směrnici včas neprovedl do vnitrostátního práva, tak v případě, že ji provedl nesprávně (rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 63 a citovaná judikatura).

48 V tomto ohledu Soudní dvůr upřesnil, že ustanovení unijního práva je bezpodmínečné, jestliže ukládá povinnost, která není vázána na žádnou podmínku, a při jejím plnění ani v jejích účincích není podmíněna žádným aktem ze strany orgánů Unie nebo členských států, a dále že je dostatečně přesné, aby se jej mohl právní subjekt dovolávat a aby jej mohl uplatnit soud, jestliže ukládá povinnost jednoznačným způsobem [rozsudek ze dne 8. března 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Přímý účinek), C-205/20, EU:C:2022:168, bod 18].

49 V projednávaném případě organizace Reprobel, jakož i belgická a francouzská vláda tvrdí, že s ohledem na široký prostor pro uvážení, který mají členské státy při organizaci systému spravedlivé odměny uvedeného v čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29, není toto ustanovení dostatečně bezpodmínečné a přesné, aby mu bylo možné na základě výše uvedené judikatury Soudního dvora přiznat přímý účinek.

50 Soudní dvůr však již upřesnil, že i když směrnice ponechává členským státům určitý prostor pro uvážení při jejím provádění, lze ustanovení této směrnice považovat za přesné a bezpodmínečné, pokud členským státům jednoznačně ukládá přesnou povinnost dosáhnout výsledku, která není vázána na žádnou podmínku, co se týče použití pravidla v ní obsaženého [rozsudek ze dne 8. března 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Přímý účinek), C-205/20, EU:C:2022:168, bod 19].

51 V tomto ohledu je třeba připomenout, že ze zásady přednosti plyne, že pokud vnitrostátní soud, jenž má v rámci svých pravomocí uplatnit ustanovení unijního práva, nemůže vyložit vnitrostátní právní úpravu v souladu s požadavky unijního práva, má povinnost zajistit plný účinek požadavků tohoto práva ve sporu, jenž mu byl předložen, tak, že na základě své vlastní pravomoci podle potřeby upustí od použití jakékoli vnitrostátní právní úpravy či praktiky, i když jsou pozdějšího data, které jsou v rozporu s ustanovením unijního práva s přímým účinkem, aniž musí nejprve žádat o odstranění této vnitrostátní právní úpravy či praktiky legislativní cestou nebo jakýmkoliv jiným ústavním postupem či na toto odstranění čekat [rozsudek ze dne 8. března 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Přímý účinek), C-205/20, EU:C:2022:168, bod 37].

52 Pokud jde o otázku, zda je čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 bezpodmínečný a dostatečně přesný, posouzení, které je třeba za tímto účelem provést, se týká zejména tří hledisek, a sice určení osob, na které se vztahuje ochrana upravená tímto ustanovením, obsahu této ochrany a určení osoby, která musí uvedenou ochranu poskytnout (obdobně viz rozsudek ze dne 6. září 2018, Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, bod 56).

53 V tomto ohledu již Soudní dvůr rozhodl, že čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 ukládá členským státům, které se rozhodnou uplatňovat výjimky nebo omezení práva na rozmnožování, konkrétní povinnosti zajistit, aby byla nositelům práv poskytnuta spravedlivá odměna (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 21. října 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, bod 36, jakož i ze dne 22. září 2016, Microsoft Mobile Sales International a další, C-110/15, EU:C:2016:717, bod 25).

54 Je pravda, že členské státy nejsou povinny převzít do svého vnitrostátního práva výjimky stanovené v čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 21. dubna 2016, Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, bod 18, jakož i ze dne 22. září 2016, Microsoft Mobile Sales International a další, C-110/15, EU:C:2016:717, bod 27 a citovaná judikatura). Avšak učiní-li tak, musí rovněž stanovit úhradu spravedlivé odměny autorům poškozeným z důvodu uplatnění těchto výjimek (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. října 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, bod 36) a zohlednit podmínky týkající se struktury a výše této odměny, jak vyplývají z výkladu tohoto ustanovení.

55 Mezi tyto podmínky patří podmínky, které Soudní dvůr stanovil v rozsudku ze dne 12. listopadu 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), pokud jde o způsob výpočtu spravedlivých náhradních odměn. V uvedeném rozsudku, na který odkazuje předkládající soud, Soudní dvůr rozhodl, že i když čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 ponechává členským státům možnost určit pravidla financování a výběru spravedlivé odměny a její výši, systém, který kombinuje paušální odměnu stanovenou ve fázi před pořízením rozmnoženin s úměrnou odměnou stanovenou ve fázi po pořízení rozmnoženin, musí jako celek umožnit výběr poplatku z titulu spravedlivé odměny, jehož výše bude v podstatě odpovídat skutečné újmě způsobené nositelům práv. K tomu, aby mohl takový systém splnit tuto podmínku, musí zahrnovat mechanismy, zejména mechanismus vracení plateb, určené k napravení veškerých případů, kdy by došlo k nadměrné náhradě, jež by byla v rozporu s požadavkem uvedeným v bodě 31 odůvodnění směrnice 2001/29, podle něhož musí být mezi nositeli práv a uživateli předmětů ochrany zajištěna přiměřená rovnováha, a tedy s čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. listopadu 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, body 83 až 86).

56 Pokud jde konkrétně o obsah práv vyplývajících z ustanovení směrnice 2001/29, která mohou mít přímý účinek, z judikatury Soudního dvora vyplývá, že jednotlivci mají právo nenést finanční zátěž spojenou se spravedlivými náhradními odměnami, jsou-li tyto odměny vybrány v rozporu se zásadami vyplývajícími podle judikatury Soudního dvora z čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) této směrnice (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 12. listopadu 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, body 85 až 87, jakož i ze dne 22. září 2016, Microsoft Mobile Sales International a další, C-110/15, EU:C:2016:717, body 37, 54 a 55). Soudní dvůr tak výslovně zdůraznil potřebu stanovit v systému spravedlivé odměny právo na vrácení neoprávněně vybraných odměn za účelem financování takové odměny.

57 Vzhledem k tomu, že v projednávané věci je vnitrostátní právní úprava dotčená ve věci v původním řízení neslučitelná s čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29, jak v podstatě vyplývá z rozsudku ze dne 12. listopadu 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), je

předkládající soud, jemuž byl předložen spor týkající se toho, že jednotlivec pozastavil úhradu spravedlivých náhradních odměn vyžadovaných touto právní úpravou, povinen zajistit plný účinek tohoto ustanovení tím, že uvedenou vnitrostátní právní úpravu nepoužije pro účely vyřešení sporu, který mu byl předložen.

58 S ohledem na výše uvedené je třeba na čtvrtou a pátou otázku odpovědět tak, že čl. 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že má přímý účinek, takže v případě, že toto ustanovení nebylo správně provedeno, se jej jednotlivec může dovolávat s cílem vyloučit použití vnitrostátních pravidel, která jej zavazují platit spravedlivé náhradní odměny uložené v rozporu s uvedeným ustanovením.

K nákladům řízení

59 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) **Článek 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti**

   musí být vykládán v tom smyslu, že

   jednotlivec se může u vnitrostátního soudu vůči subjektu pověřenému členským státem výběrem a rozdělováním spravedlivé odměny stanovené na základě tohoto ustanovení dovolávat toho, že vnitrostátní právní úprava, která stanoví tuto odměnu, je v rozporu s ustanoveními unijního práva, jež mají přímý účinek, pokud má takový subjekt za účelem plnění tohoto úkolu ve veřejném zájmu pravomoci, které jsou výjimečné ve srovnání s těmi, které vyplývají z pravidel použitelných ve vztazích mezi jednotlivci.

2) **Článek 5 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2001/29**

   musí být vykládán v tom smyslu, že

   má přímý účinek, takže v případě, že toto ustanovení nebylo správně provedeno, se jej jednotlivec může dovolávat s cílem vyloučit použití vnitrostátních pravidel, která jej zavazují platit spravedlivé náhradní odměny uložené v rozporu s uvedeným ustanovením.

Podpisy.